

BIBLIA – KANON

1. Znaczenie słowa „kanon”

- **Pochodzenie słowa.**

Słowo to pochodzi od greckiego słowa „κανών” (kan-ohn’) oznaczającego instrument pomiarowy.

Zostało użyte między innymi w:

Galacjan 6:16

*A pokój i miłosierdzie nad tymi wszystkimi, którzy tej **zasady** trzymać się będą, i nad Izraelem (BW)*

Filipian 3:17

*Bądźcie też naśladowcami moimi bracia, a obaczajcie ty, którzy tak postępują, jako nas macie za **wzór**. (BB – Brzeska)*

Filipian 3:16

*Nevertheless, whereto we have already attained, let us walk by the same **rule**, let us mind the same thing. (KJV) (chodźcie według tych samych **zasad**)*

- **Historia użycia słowa.**

We wczesnym Kościele słowo „kanon” odnosiło się do różnych wyznań wiary. W połowie IV wieku zaczęto je stosować w odniesieniu do Biblii, określając w ten sposób księgi przyjęte, uznane za natchnione i wchodzące w skład Pisma Świętego.

- **Znaczenie słowa.**

a) lista ksiąg, które – przeszedłszy pewną próbę i spełniwszy pewne wymagania – zostały uznane za autorytatywne i „kanoniczne”

b) chrześcijańska zasada życia, wytyczona przez taki a nie inny zbiór ksiąg Pisma Świętego.

2. Formowania kanonu

- **Świadectwo własne Biblii**

Biblia jako księga natchniona składa świadectwo o sobie samej.

2 Tym. 3:16

16. Całe Pismo przez Boga jest natchnione i pożyteczne do nauki, do wykrywania błędów, do poprawy, do wychowywania w sprawiedliwości, (BW)

Oznacza to, że księgi były już kanoniczne w momencie pisania. Dlatego też możemy powiedzieć, że to nie ludzie decydowali, jaka księga stanie się częścią Biblii – wejdzie do kanonu. Ludzie jedynie rozpoznawali i uznawali to, co było już prawdą, to, co Bóg już natchnął. Tak więc, żadna księga nie stała się kanoniczną, tylko dlatego, że orzekł tak jakiś sobór kościelny.

- **Decyzje ludzi**

Ludzie i sobory musiały rozważyć i uznać które spośród proponowanych ksiąg były natchnione. Bóg tak kierował ludźmi, by rozróżnili pisma Starego i Nowego Testamentu wchodzące w skład kanonu.

- **Warunki kanoniczności.**

Aby dana księga została uznana za kanoniczną, musiała spełnić pewne warunki:

- Stary testament:
 - Świadectwo własne Biblii
 - Świadectwo zakonu
 - Świadectwo pism prorockich
 - Autorytet autorów
- Nowy Testament
 - Świadectwo własne Biblii
 - Autorytet (autorem był apostoł lub ktoś, kto miał bliski kontakt z apostołami, np.: za Markiem stał Piotr)
 - Autentyczność (historycznie poprawna; napisana przez tego, kto podaje się za autora)
 - Wyjątkowość (wewnętrzne dowody)
 - Zgodne (nie przeczą sobie)
 - Uznane przez Kościoły

- **Zamknięcie Kanonu.**

397 rok – Synod w Kartaginie zamyka kanon uznając 66 ksiąg wchodzących w skład Biblii

Oznacza to, że żadna księga nie może być już włączona do Biblii. Nawet jeśli znaleźlibyśmy jakieś listy Pawła, to nie mogłyby być włączone do kanonu, ponieważ nie były natchnione (nie wszystko co pisał Paweł było natchnione).

3. Kanon Starego Testamentu

- **Świadekstwo Zakonu**

ST wiele razy stwierdza autorytatywność Zakonu Mojżesza, potwierdzając natchnienie Pięcioksięgu
Joz. 1:7-8

7. Tylko bądź mocny i bardzo mężny, aby ściśle czynić wszystko według zakonu, jak ci Mojżesz, mój sługa, nakazał. Nie odstępuj od niego ani w prawo, ani w lewo, aby ci się wiodło wszędzie, dokądkolwiek pójdziesz.

8. Niechaj nie oddala się księga tego zakonu od twoich ust, ale rozmyślaj o niej we dnie i w nocy, aby ściśle czynić wszystko, co w niej jest napisane, bo wtedy poszczęści się twojej drodze i wtedy będzie ci się powodziło.(BW)

Joz. 23:6

6. Starajcie się tylko nader usilnie o to, aby przestrzegać wszystkiego i czynić to, co jest napisane w księdze zakonu Mojżeszowego i nie odstępować od niego ani w prawo, ani w lewo,(BW)

1 Król. 2:3

3. Przestrzegaj wiernie służby Pana, Boga swego, i chodź jego drogami, przestrzegając jego ustaw, jego przykazań, jego praw i jego ustanowień, jak są zapisane w zakonie Mojżeszowym, aby ci się wiodło we wszystkim, co będziesz czynił, i wszystko, dokądkolwiek się zwrócisz,(BW)

2 Król. 14:6

6. Lecz synów zabójców nie skazał na śmierć, zgodnie z tym, co jest napisane w księdze zakonu Mojżeszowego, gdzie Pan nakazał: Nie poniosą śmierci ojcowie za synów ani synowie nie poniosą śmierci za ojców, lecz każdy za swój grzech śmierć poniesie.

(BW)

2 Król. 21:8, 23:25, Ekd. 6:18, Neh. 13:1, Dan. 9:11, Mal. 3:22

- **Świadekstwo pism prorockich**

Prorocy wypowiadali słowa Boga. Świadekstwo ich pism jest niepodważalne.

Porównaj Joz. 6:26

26. W tym czasie kazał Jozue ludowi złożyć przysięgę: Przeklęty będzie przed Panem mąż, który podejmie odbudowę tego miasta, Jerycha! Na swoim pierwotnym założy jego fundament i na swoim najmłodszym postawi jego bramy.(BW)

Z

1 Król. 16:34

34. Za jego to czasów Chiel z Betelu odbudował Jerycho. Na Abiramie, swoim pierwotnym, założył jego fundamenty, a na Segubie, swoim najmłodszym jego, bramy, według słowa Pana, jakie wypowiedział przez Jozuego, syna Nuna.(BW)

(Chiel wypełnił prorocтво wypowiedziane przez Jozuego 500 lat wcześniej)

Joz. 24:29-33 z Sędz. 2:8-9, 2 Krn. 36:22-23 z Ekd. 1:1-4, Dan. 9:2 z Jer. 25:11-12

- **Świadekstwo księgi Malachiasza**

Mal. 3:23

23. Oto Ja pošę wam proroka Eliasza, zanim przyjdzie wielki i straszny dzień Pana,(BW)

Jest tu mowa o tym, że świadekstwa prorockie skończą się wraz z Malachiaszem i nie pojawią się znowu do czasu proroka typu Eliasza, którym był Jan Chrzciciel; a Jezus potwierdził te słowa.

Mat. 17:11-13

11. A On, odpowiadając, rzekł: Eliasz przyjdzie i wszystko odnowi.

12. Lecz powiadam wam, że Eliasz już przyszedł i nie poznali go, ale zrobili z nim, co chcieli, Tak i Syn Człowieczy ucierpi od nich.

13. Wtedy zrozumieli uczniowie, że mówił do nich o Janie Chrzcicielu. (BW)

- **Świadekstwo zwojów znad Morza Martwego**

W jaskiniach nad Morzem Martwym znaleziono w 1947 roku 500 zwojów z różnego rodzaju pismami, spośród których ok. 175 stanowi teksty biblijne. Wśród nich reprezentowane są wszystkie księgi ST z wyjątkiem Księgi Estery. Pozostałe teksty to głównie komentarze do ksiąg kanonicznych – może z tego wynikać, że już wówczas dostrzegano różnicę pomiędzy księgami kanonicznymi a niekanonicznymi. Ponadto, we wspomnianych komentarzach tekst dwudziestu spośród 39 ksiąg ST jest cytowany lub określany mianem Pisma Świętego.

- **Świadekstwo Nowego Testamentu**

- W NT często jest cytowany ST. W księgach NT znajdujemy ok. 250 cytatów ze ST (cytowane ze wszystkich ksiąg z wyjątkiem Estery, Kaznodziei Salomona oraz Pieśni nad Pieśniami). Nie ma natomiast żadnych cytatów z apokryfów.

- *Mat. 5:17*

17. Nie mniemajcie, że przyszedłem rozwiązać zakon albo proroków; nie przyszedłem rozwiązać, lecz wypełnić.(BW)

Jezus stwierdza autorytet ST, mówiąc, że wszystkie Pisma wypełnią się z całą pewnością.

- *Łuk. 11:51*

51. Począwszy od krwi Abła aż do krwi Zachariasza, który został zabity pomiędzy ołtarzem i świątynią. Zaprawdę powiadam wam: Dopominać się jej będą od pokolenia tego.(BW)

Jezus określa zakres akceptowanego przez siebie ST. Potępia przywódców żydowskich za przelaną krew sprawiedliwych począwszy od Abła (1 Moj. 4) na Zachariaszu kończąc (2Krn. 24) czyli zgodnie z układem kanonu hebrajskiego – ostatniej księdze Pisma Świętego. (U nas jest to Księga Malachiasza). Jednocześnie mówi to o tym, że Jezus nie akceptował ksiąg apokryficznych.

- **Inne dowody.**

- Filon z Aleksandrii (ok. 40 r. po Chrystusie) dzieli ST na trzy części: Zakon, Prorocy, Pisma.
- Józef Flawiusz (historyk 37-100 po Chrystusie) twierdzi, że Żydzi uważali za święte tylko 22 księgi (obejmują one dokładnie 39 naszych ksiąg ST)

4. Kanon Nowego Testamentu

- **Test autorytetu**

Za księgą pretendującą do uznania za kanoniczną musiał stać autorytet kogoś z apostołów. Księga musiała być napisana lub autoryzowana przez apostoła. Na przykład za pismami Marka stoi apostoł Piotr, za pismami Łukasza apostoł Paweł.

- **Test wyjątkowości**

Księga musiała dowieść swego natchnienia przez wewnętrzne dowody; nie mogła zawierać sprzeczności.

- **Test autentyczności**

Księga musiała być poprawną historycznie, napisana przez tego, kto podawał się za autora.

- **Akceptowana przez kościoły**

Księga, by znaleźć się w kanonie musiała być uznana przez lokalne kościoły. Nie ma takiej księgi, którą zbory poddawały w wątpliwość, a która potem znalazła się w kanonie.

- **Świadekstwo Biblii**

Sami autorzy twierdzili, że ich pisma są Słowem Boga. *1 Tes. 4:15, Kol. 4:16*

15. A to wam mówimy na podstawie Słowa Pana, że my, którzy pozostaniemy przy życiu aż do przyjścia Pana, nie wyprzedzimy tych, którzy zasnęli.(BW)

Piotr mianem Pisma Świętego określa pisma apostoła Pawła *2 Piotr. 3:16*

16. Tak też mówi we wszystkich listach, gdzie o tym się wypowiada; są w nich pewne rzeczy niezrozumiałe, które, podobnie jak i inne pisma, ludzie niewykształceni i niezbyt umocnieni przekręcają ku swej własnej zgubie. (BW)

- **Świadectwa historyczne (lata 170-350)**

- Kanon Muratoriego – opuszcza jedynie List do Hebrajczyków, Jakuba, Pierwszy i Drugi Piotra. W manuskrypcie jest jednak luka, dlatego też nie można z całą pewnością stwierdzić czy zostały one pominięte celowo.
- Kanon Starosyryjski – brakuje tu 2 Piotra, 2 i 3 Jana, Judy i Objawienia Jana.
- Kanon Starołaciński – brakuje 2 Piotra, Jakuba i Hebrajczyków.

Jednakże musimy zwrócić uwagę, iż żaden z powyższych kanonów nie zawierał dodatkowych ksiąg, które nie znalazły swego miejsca w uznanym przez wszystkich kanonie. Oznacza to, że żadne dodatkowe księgi nie były uznawane za kanoniczne.

5. Apokryfy

Księgi apokryficzne zostały przyjęte przez Sobór Trydencki w 1546 roku, ale tylko przez kościół rzymskokatolicki. Do tego czasu nie były zaliczane do kanonu Pisma Świętego. Problemy i sprzeczności występujące w księgach apokryficznych:

- **Popierają czary (za ich pomocą można wyrzucić demony)**

Tob 6:5-8

5. Młodzieniec rozplatał rybę i położył razem żółć, serce i wątrobę. Część ryby upiekli i zjedli, a resztę z niej zachował zasoloną.

6. Potem poszli obaj dalej, aż przyszedli do Medii.

7. A młodzieniec zapytał anioła i rzekł mu: Bracie Azariaszu, co za lekarstwo jest w sercu, w wątrobie i w żółci ryby?

8. A ten mu odpowiedział: Serce i wątrobę ryby spal przed mężczyzną lub kobietą, których opanował demon lub zły duch, a zniknie opętanie i już nigdy nie zwiąże się z nim.(BT)

Porównaj z:

Mar. 16:17

17. A takie znaki będą towarzyszyły tym, którzy uwierzyli: w imieniu moim demony wyganiać będą, nowymi językami mówić będą,(BW)

Dz.Ap. 16:18

18. A to czyniła przez wiele dni. Wreszcie Paweł znękanym, zwrócił się do ducha i rzekł: Rozkazuję ci w imieniu Jezusa Chrystusa, żebyś z niej wyszedł. I w tej chwili wyszedł.(BW)

- **Odpuszczenie grzechów za jałmużnę:**

Tob 12:8-9

8. Lepsza jest modlitwa ze szczerością i miłosierdzie ze sprawiedliwością aniżeli bogactwo z nieprawością. Lepiej jest dawać jałmużnę, aniżeli gromadzić złoto.

9. Jałmużna uwalnia od śmierci i oczyszcza z każdego grzechu. Ci, którzy dają jałmużnę, nasyceni będą życiem.(BT)

Porównaj z:

1 Piotr. 1:18-19

18. Wiedząc, że nie rzeczami znikomymi, srebrem albo złotem, zostaliście wykupieni z marnego postępowania waszego, przez ojców wam przekazanego,

19. Lecz drogą krwi Chrystusa, jako baranka niewinnego i nieskalanego.(BW)

- **Modlitwy i dary za umarłych:**

2 Mach. 12:43-46 a Dz. 2:34, Iz. 38:18, Łk. 16:20-31

- **Czyściec**

Mqdr. 3:1-7 a 1 Jan. 1:7-9

- **Kłamstwo anioła**

Tob 5:13-23 a Łk 1:19

- **Trzyletni post Judyty**

Judyty 8:4-6

- **Nieprawdziwa historia o Symeonie**

Judyty 9:2 a 1 Moj. 34:30, 49:5-7

6. Ile ksiąg ma Biblia?

Wszystkie wydania Biblii zawierają te same 27 ksiąg Nowego Testamentu. W zamieszczonym poniżej porównaniu zostało wymienionych 39 ksiąg Starego Testamentu w Biblii powszechnej (protestanckiej) i 46 ksiąg w Biblii jerozolimskiej (rzymskokatolickiej). Wybrane wersje współczesne zawierają inne nieznaczące różnice w doborze ksiąg dodanych do podstawowych 39. Te dodatkowe księgi nazywane są "apokryfami", albo księgami "deuterokanonicznymi". W zmienionej wersji Biblii powszechnej (protestanckiej) wymieniane są następujące księgi dodane pomiędzy Starym i Nowym Testamentem:

- Księga Tobiasza
- Księga Judyty
- Dodatek do Księgi Estery (Księga Estery rozdz. 10,3a-31)
- Księga Mądrości
- Eklezjastyk (albo Mądrość Syracha)
- Księga Barucha
- List Jeremiasza (Księga Barucha rozdział 6)
- Modlitwa Azariasza i pieśń trzech młodzieńców (Księga Daniela rozdz. 3,24-90)
- Księga Zuzanny (Księga Daniela rozdz. 13)
- Opowieści o Belu i o wężu (Księga Daniela rozdz. 14)
- 1-2 Księga Machabejska
- 1 Księga Ezdrasza*
- Modlitwa Manasses *

**) Księgi te są włączone do greckiego kanonu Pisma Świętego, ale nie są traktowane jako miarodajne przez Kościół rzymskokatolicki.*

Historyczną przyczyną tych różnic jest to, że Hieronim, opierając się na greckiej Septuagincie, zamieścił te dodatkowe księgi w łacińskiej Wulgacie, co wpłynęło na kolejne wersje rzymskokatolickie. Wersje protestanckie i większość prawosławnych jest opartych na hebrajskim Starym Testamencie zawierającym tylko podstawowych 39 ksiąg.

Czy te dodatkowe księgi są częścią Biblii?

Chrześcijanie rzymskokatolicki przyjmują je jako część Starego Testamentu (określenie deuterokanoniczne nie stawia ich na mniej ważnej pozycji). Większość pozostałych chrześcijan jest innego zdania, twierdząc, że te księgi nie są natchnione i nie stanowią części kanonu.

ST „protestancki”	ST „rzymskokatolicki”
Księga Rodzaju	Księga Rodzaju
Księga Wyjścia	Księga Wyjścia
Księga Kapłańska	Księga Kapłańska
Księga Liczb	Księga Liczb
Księga Powtórzonego Prawa	Księga Powtórzonego Prawa
Księga Jozuego	Księga Jozuego
Księga Sędziów	Księga Sędziów
Księga Rut	Księga Rut
1 Księga Samuela	1 Księga Samuela
2 Księga Samuela	2 Księga Samuela
1 Księga Królewska	1 Księga Królewska
2 Księga Królewska	2 Księga Królewska
1 Księga Kronik	1 Księga Kronik
2 Księga Kronik	2 Księga Kronik
Księga Ezdrasza	Księga Ezdrasza
Księga Nehemiasza	Księga Nehemiasza
Księga Estery	Księga Tobiasza

Księga Hioba	Księga Judyty
Księga Psalmów	Księga Estery (razem z dodatkiem)
Księga Przypowieści Salomona	1 Księga Machabejska
Księga Kaznodziei Salomona	2 Księga Machabejska
Pieśń nad Pieśniami	Księga Hioba
Księga Izajasza	Księga Psalmów
Księga Jeremiasza	Księga Przysłów
Treny	Księga Koheleta czyli Eklezjastesa
Księga Ezechiela	Pieśń nad Pieśniami
Księga Daniela	Księga Mądrości
Księga Ozeasza	Mądrość Syracha czyli Eklezjastyk
Księga Joela	Księga Izajasza
Księga Amosa	Księga Jeremiasza
Księga Abdiasza	Lamentacje
Księga Jonasza	Księga Barucha (zawierająca List Jeremiasza)
Księga Micheasza	Księga Ezechiela
Księga Nahuma	Księga Daniela (zawierająca Pieśń trzech młodzińców, Księgę Zuzanny oraz opowieści o Belu i o wężu)
Księga Habakuka	Księga Ozeasza
Księga Sofoniasza	Księga Joela
Księga Aggeusza	Księga Amosa
Księga Zachariasza	Księga Abdiasza
Księga Malachiasza	Księga Jonasza
	Księga Micheasza
	Księga Nahuma
	Księga Habakuka
	Księga Sofoniasza
	Księga Aggeusza
	Księga Zachariasza
	Księga Malachiasza

7. Biblia, księga wyjątkowa:

- Niezniszczalna, żadna książka nie przeszła przez to co Biblia, rzadko książki trwają 100, 1000 lat
- Pisana na przestrzeni 1600 lat, przez 60 pokoleń
- Ponad 40 autorów z różnych środowisk
- Pisana w różnych miejscach – trzy kontynenty: Azja, Europa i Afryka
- Pisana w trzech językach:
 - Hebrajski (Stary Testament),
 - Aramejski (fragmenty Ezdrasza i Daniela),
 - Grecki (Nowy Testament)
- Zostało w niej poruszonych setki różnych tematów a mimo to poszczególni autorzy zgadzają się w najdrobniejszych szczegółach
- Zachowuje ciągłość ksiąg
- Jako całość stanowi jedną księgę – Boże objawienie dla człowieka
- Publikowana i czytana przez większą liczbę ludzi niż jakakolwiek inna książka
- W 1966 roku cała Biblia była przetłumaczona na 240 języków, natomiast pojedyncze księgi na 739. Praca nad dalszymi tłumaczeniami jest nadal prowadzona w bardzo intensywnym tempie
- Jezus wypełnił ponad 300 proroctw w niej zawartych
- Jest przewodnikiem po naszym życiu